

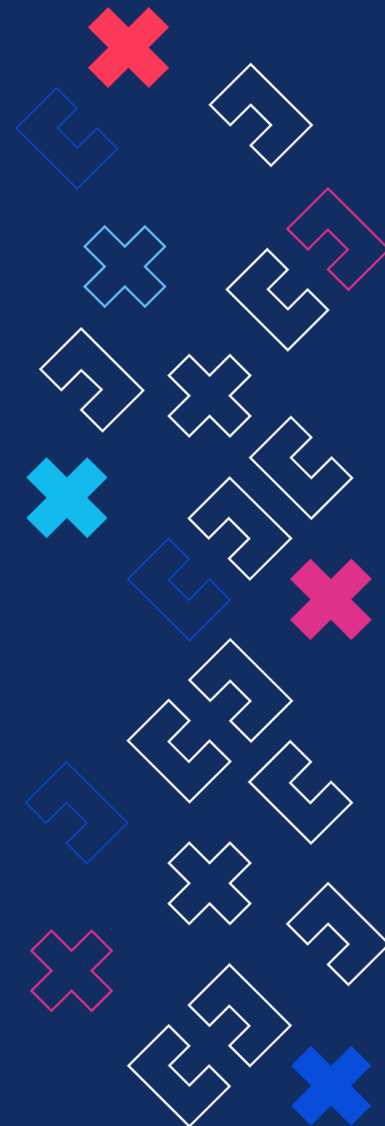
Ultrasonografie, dopplerovské techniky

Princip, teoretické základy ovládání přístroje, tipy a triky

MUDr. Tomáš Jůza, Ph.D.

Klinika radiologie a nukleární medicíny LF MU a FN Brno

Biofyzikální ústav LF MU

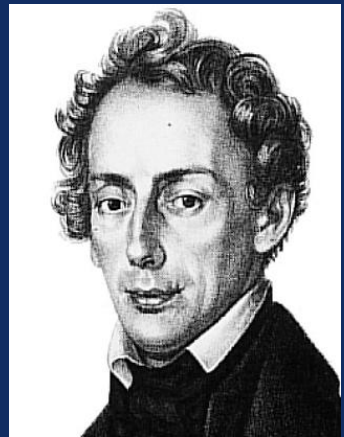

16.1.2026

Dopplerův jev

Přibližuje-li se zdroj zvuku o konstantní výšce (frekvenci) tónu směrem k pozorovateli, vnímá pozorovatel výšku tónu vyšší, rozdíl mezi frekvencemi záleží na rychlosti pohybu.

Johann Christian Doppler, 1845

Při ultrazvukovém Dopplerovském zobrazení je zdrojem frekvenčního posunu zpětně rozptýlené vlnění od pohybujících se krevních elementů.

Zdroj dopplerovského posunu

Krev v B-modu anechogenní – neobsahuje zdroj odrazu UZ vlnění

Krevní elementy (především červené krvinky) menší než vlnová délka ultrazvukového vlnění

Vlnová délka UZ 5 MHz = $300\text{ }\mu\text{m}$, velikost erytrocytů $7,4\text{ }\mu\text{m}$

Rozptyl – část vln se vrací i po stejné dráze k UZ měniči

Potřebná větší intenzita ultrazvuku

(analogie Rayleighova-Tyndalova rozptylu pro EM záření)

Matematický základ

$$\Delta f = \frac{2f_0 v \cos \alpha}{c}$$

Δf – rozdíl frekvencí – vysílané ultrazvukové a dopplerovsky posunuté

f_0 – vysílaná frekvence zdroje ultrazvuku

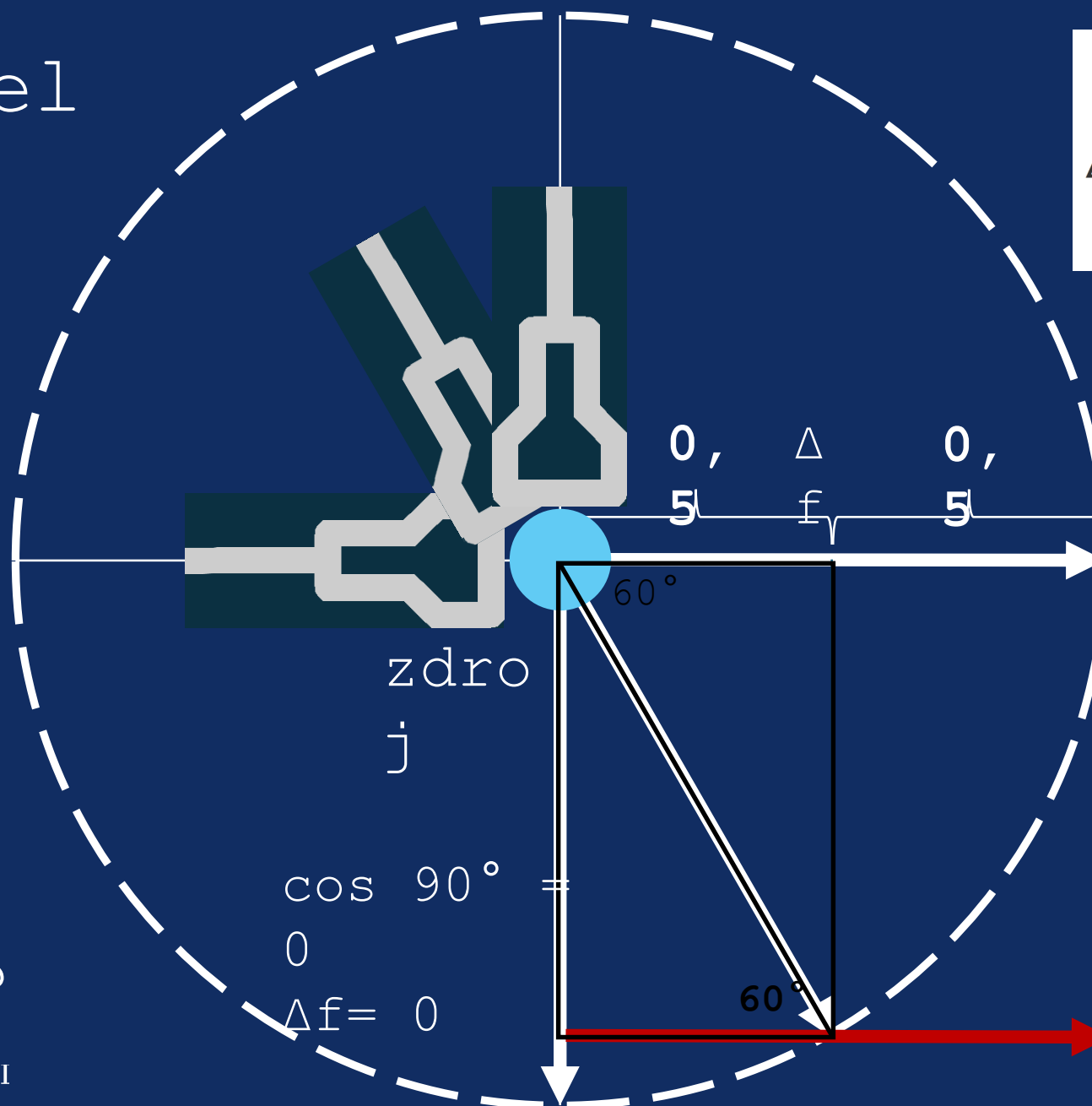
v – rychlost toku krve v cévě

α – úhel mezi vysílaným ultrazvukem a směrem toku krve

c – rychlost šíření ultrazvuku prostředí

Proč úhel
 60° ?

$$\Delta f = \frac{2f_0 v \cos \alpha}{c}$$

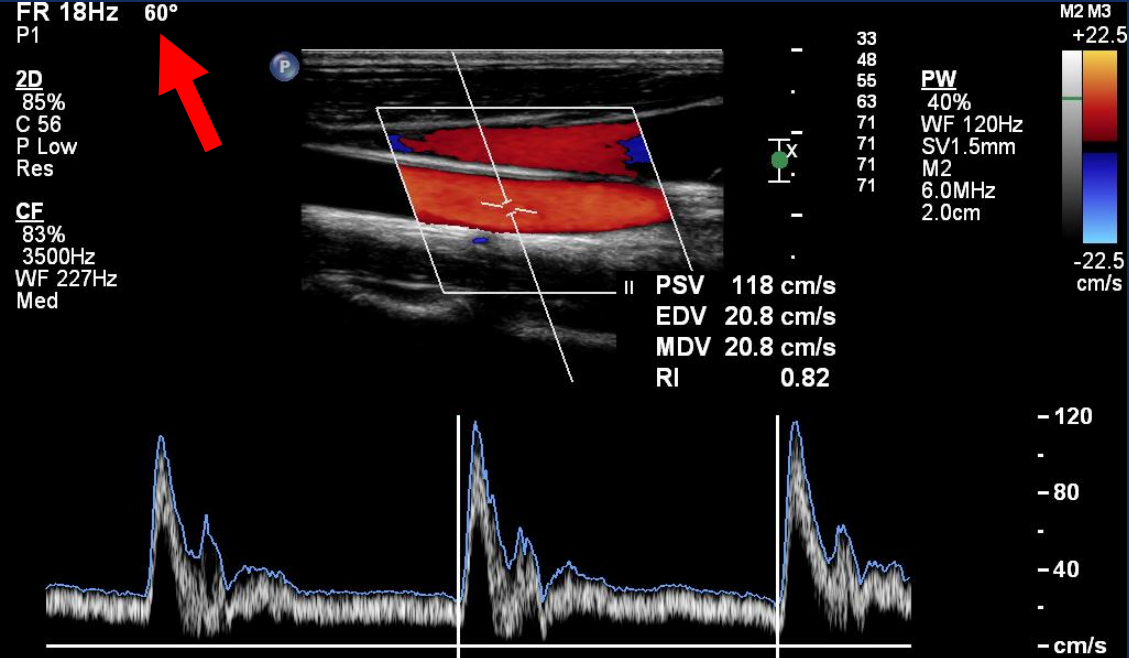

Směr a rychlost
toku (v)

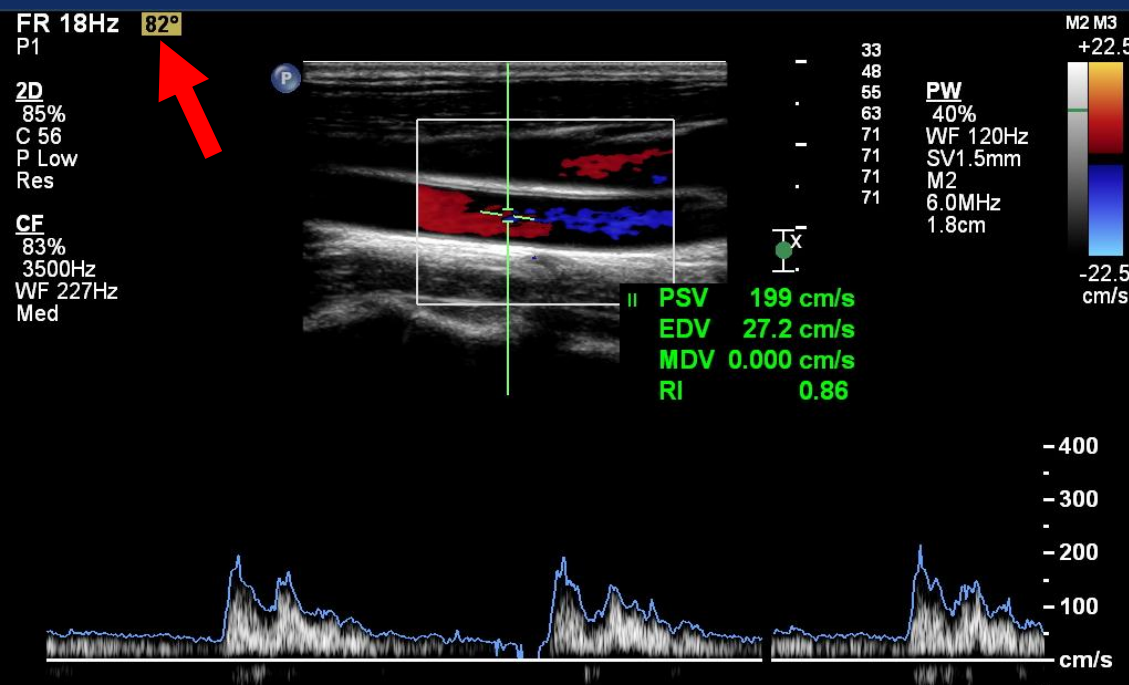
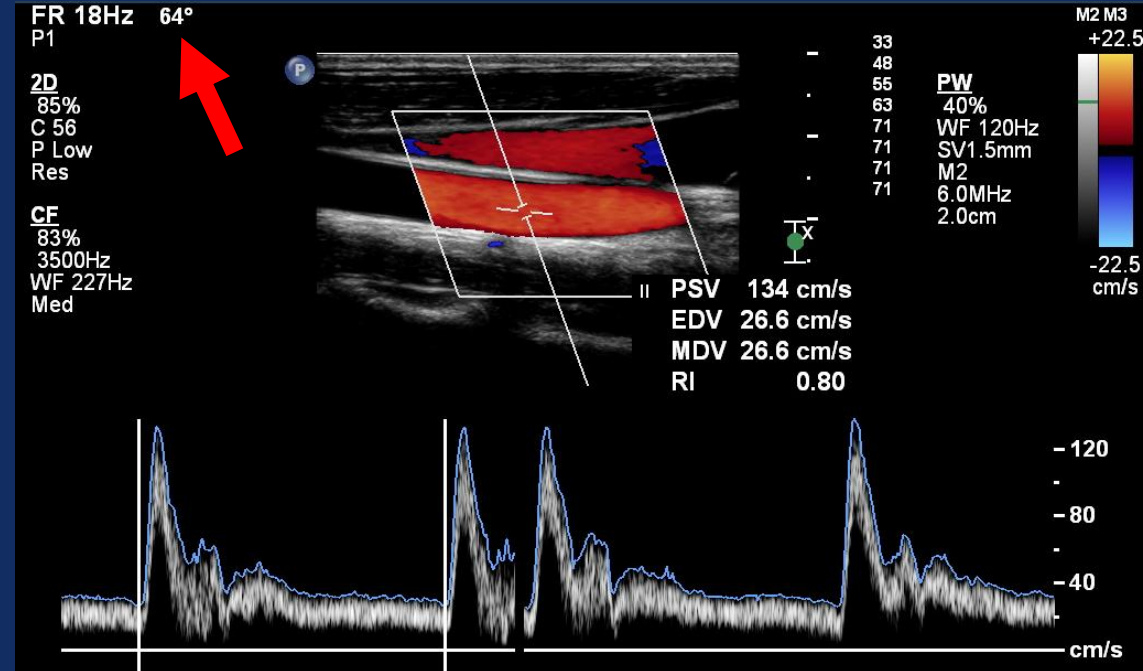
$$\cos 0^\circ = 1$$
$$\Delta f = (2f_0 v) / c$$

Proč cosinus?

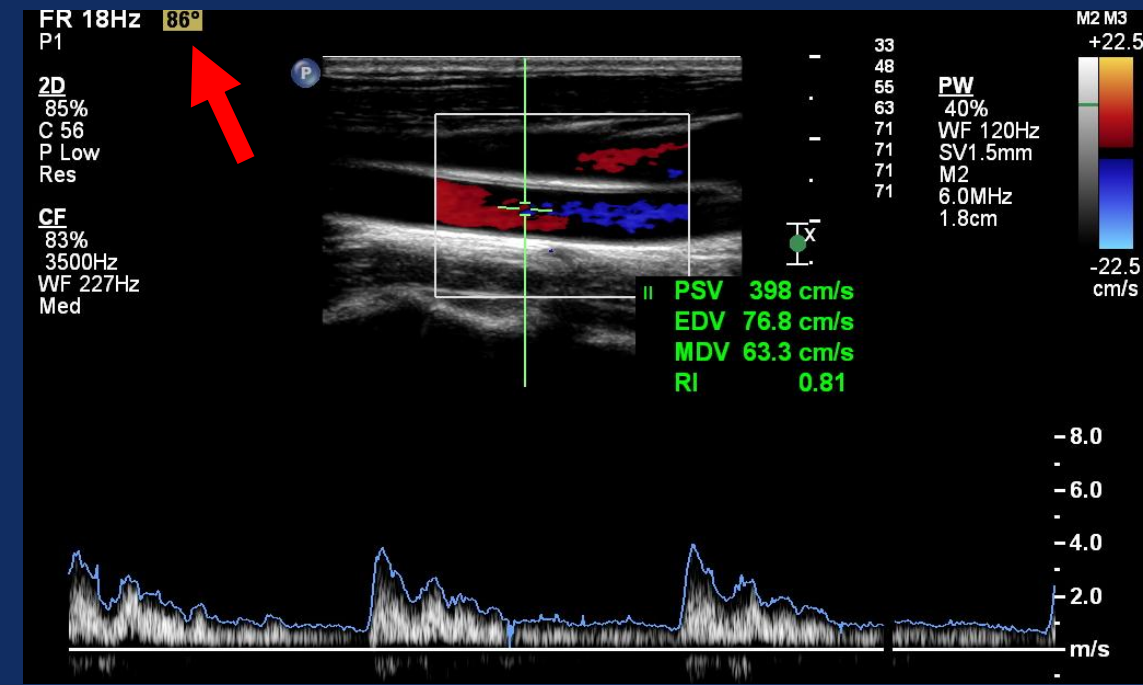
$$\cos 60^\circ = 0,5$$
$$\Delta f = (f_0 v) / c$$

60° vs.
64°
118 vs
134

82° vs.
86°
199 vs
398

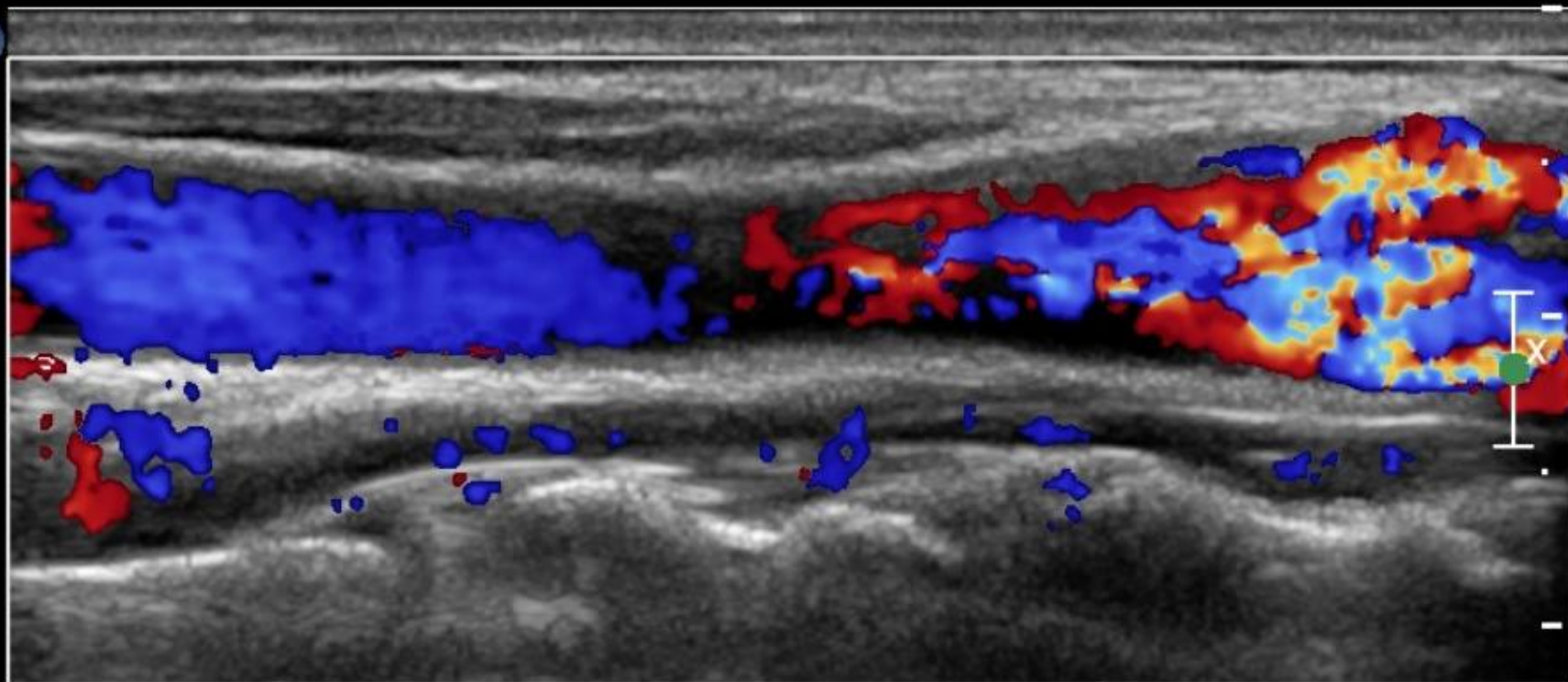

FR 6Hz
RP

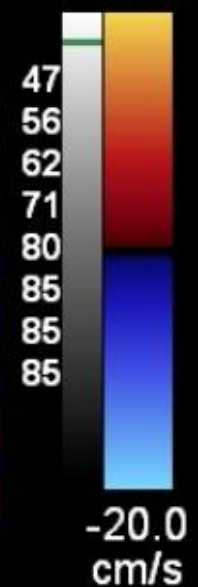
2D
84%
C 64
P Med
Res

CF
77%
3247Hz
WF 162Hz
Low

P

M3 M3
+20.0

Dopplerovské techniky

Kontinuální doppler

S kontinuální nosnou vlnou (continuous wave - CW)

Dva měniče – vysílač a přijímač

Výstupem spektrální záznam (změny rychlosti v čase)

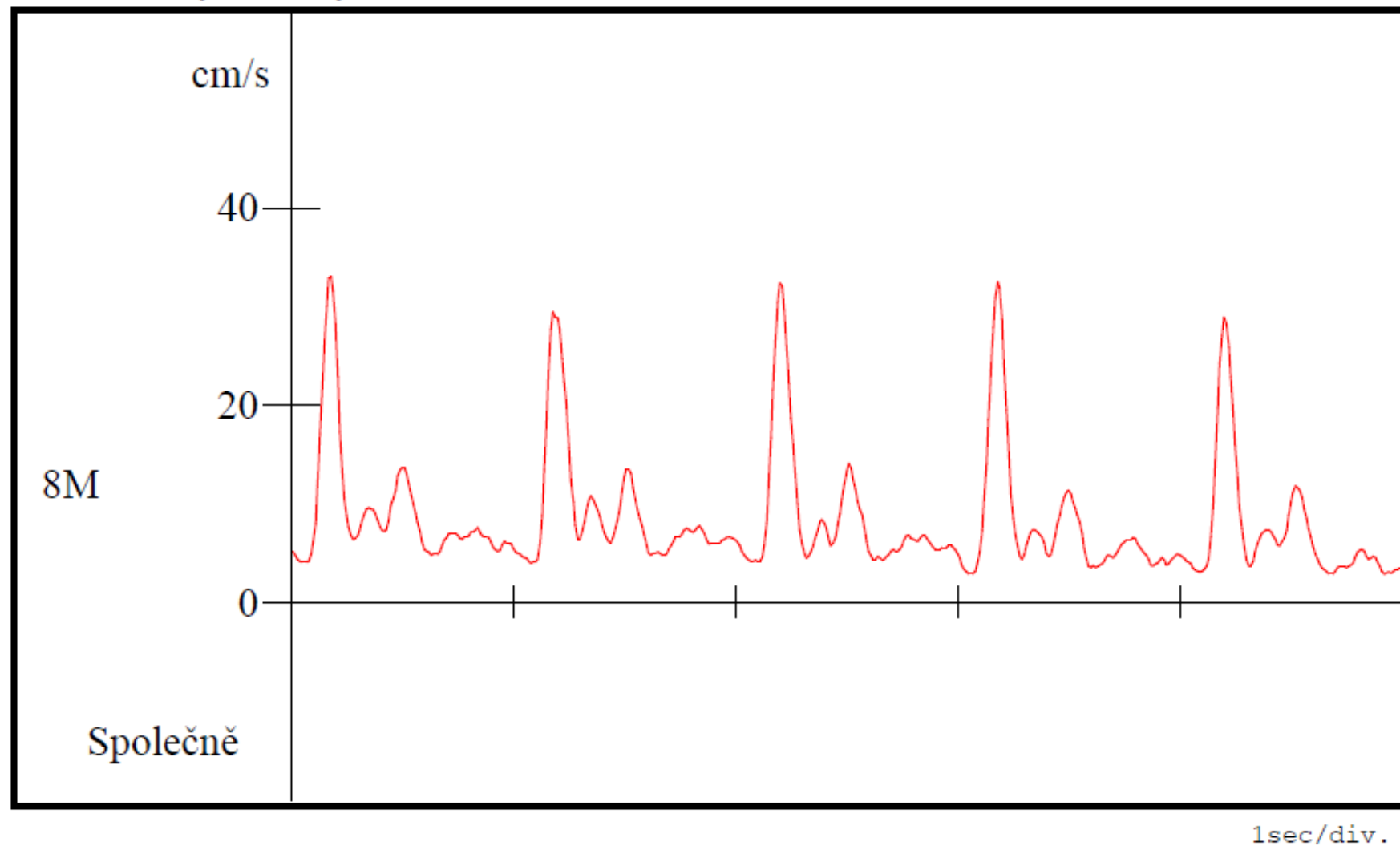
Signál je součtem všech posunů v dráze vlnění

- Nelze určit hloubka, ze které signál přichází

Měří libovolně velké rychlosti

Tužkové Dopplery pro vyšetření periferních cév

Numerická data

Max	31,6 cm/s	SD	7,71
Prům.	8,9 cm/s	RP	0,87
D	4,1 cm/s	PI	3,09
Min	4,1 cm/s	Puls	60 BMP

Pulzní doppler

S pulzní nosnou vlnou (pulse wave – PW)

Jeden měnič, střídavě vysílá a přijímá

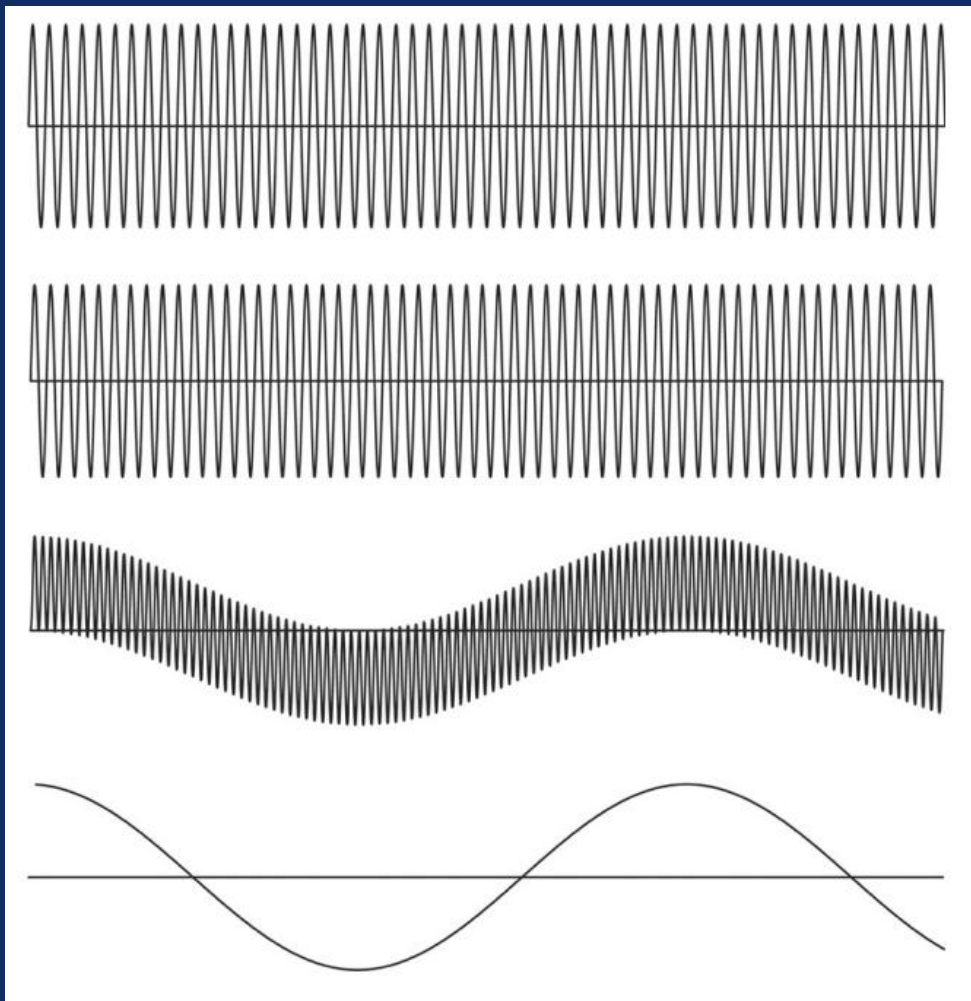
Doba mezi vysláním a příjmem UZ impulzu je úměrná vzdálenosti cévy od ultrazvukové sondy

Umožňuje záznam rychlostního spektra toku krve v konkrétní cévě v kombinaci s B-modem - duplexní zobrazení

Fyzikální limitace frekvencí vysílaných pulzů - pulzní repetiční frekvence (PRF)

- Hloubka cévy
- Rychlost toku v cévě (Nyquistův vzorkovací teorém)

Kontinuální

vs.

referenční
frekvence

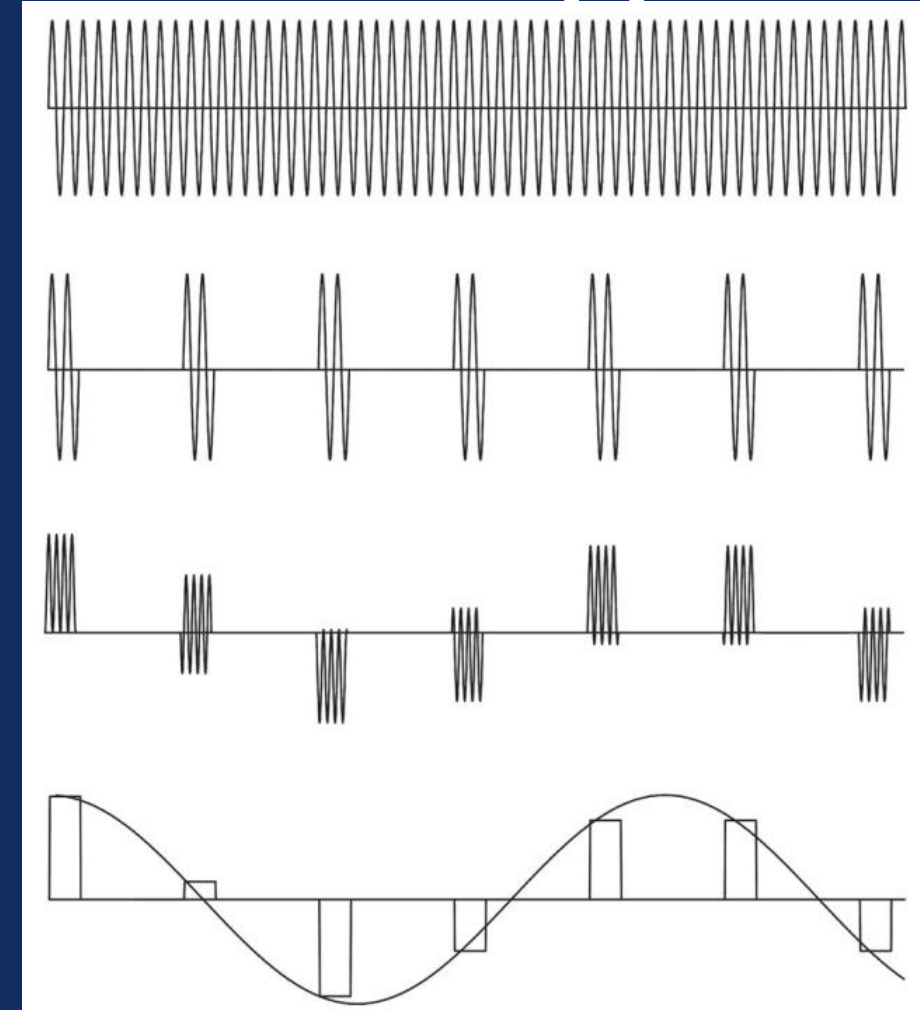
přijatý signál

násobek
přijatého
signálu a ref.
 f

(Low pass filter)

výsledný signál
(frekvence

Pulzní doppler

Barevný doppler

Barevné mapování, color doppler

V B-obrazu definovaná výseč, ze které je pomocí techniky pulzního Dopplera opakovaně jedné ose sbírána informace o rychlosti a směru toku, která následně vykreslena do obrazu v podobě barevných pixelů (BART)

Obvykle vykreslena průměrná hodnota fázových posunů pro jednotlivý bod obrazu

Semikvantitativní hodnocení

V kombinaci se spektrálním záznamem pulzního Dopplera – triplexní zobrazení

FR 28Hz
RS2D
84%
C 48
P Low
HGen

M3

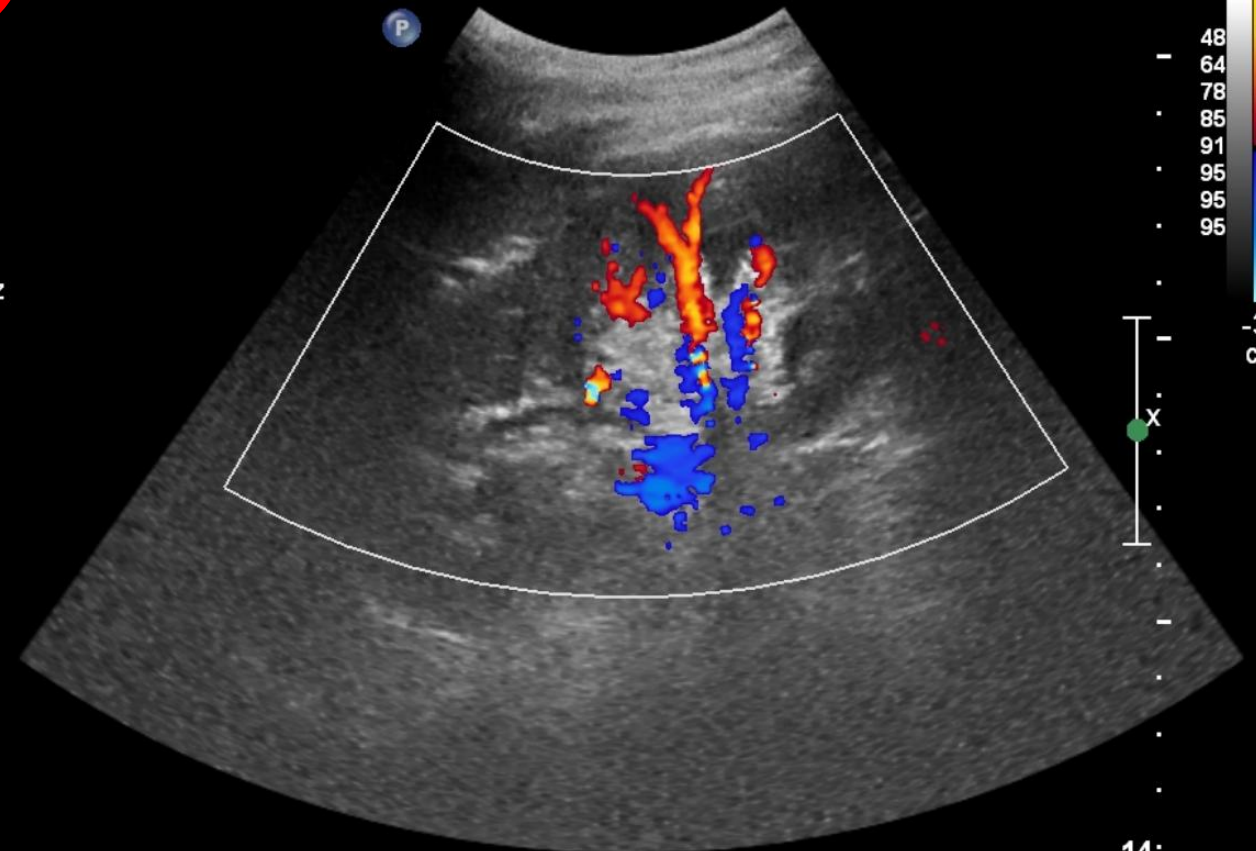
46
62
76
83
89
95

Pokles vzorkovací
frekvence obrazu –
FR (frame rate)

FR 5Hz
RP2D
86%
C 48
P Med
HGenCF
61%
2200Hz
WF 109Hz
Med

M3 M6

+30.8

48
64
78
85
91
95
95-30.8
cm/s

Energetický doppler

Power doppler, (CPA color power angio)

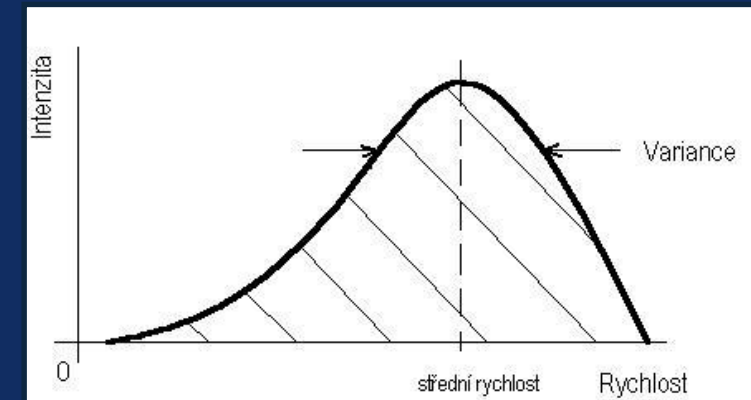
Obdoba barevného mapování

Zobrazuje celou energii dopplerovského signálu – krom rychlosti započítává i intenzitu signálu (energie úměrná ploše vymezené spektrální křivkou)

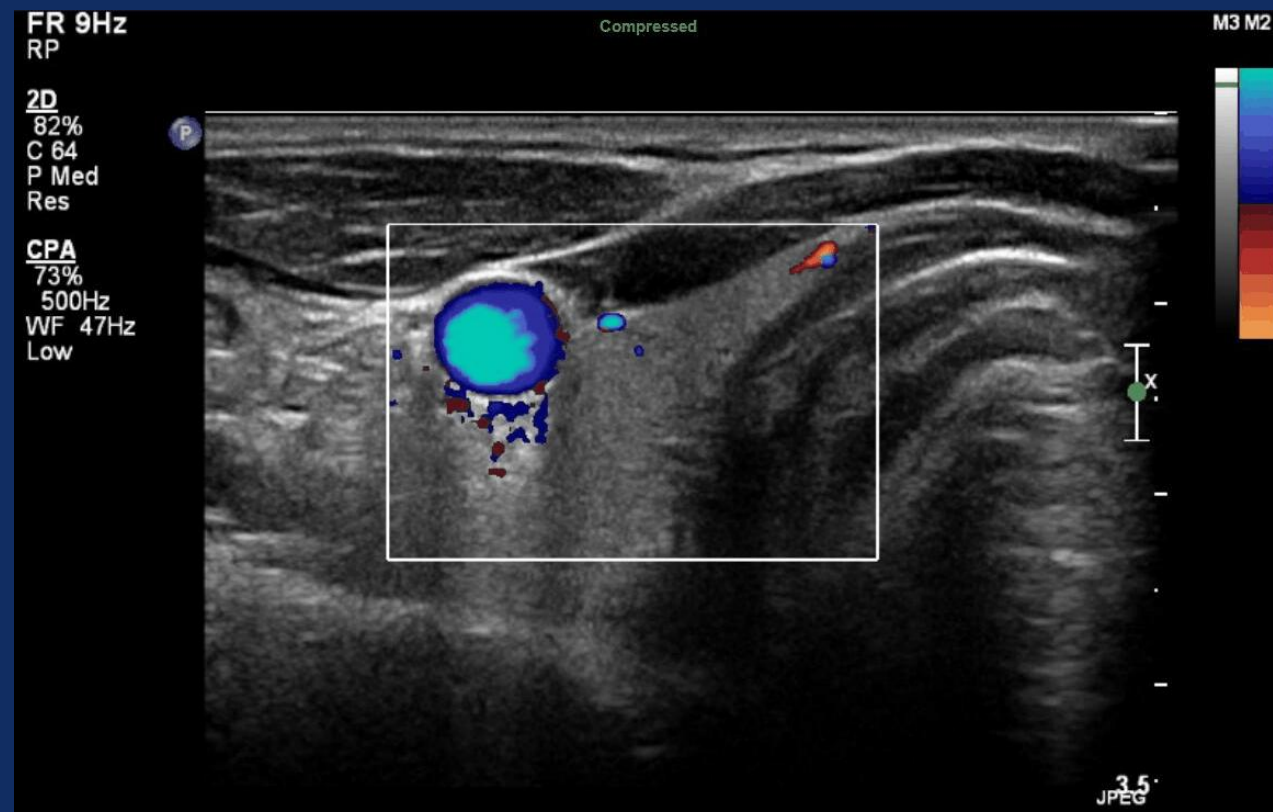
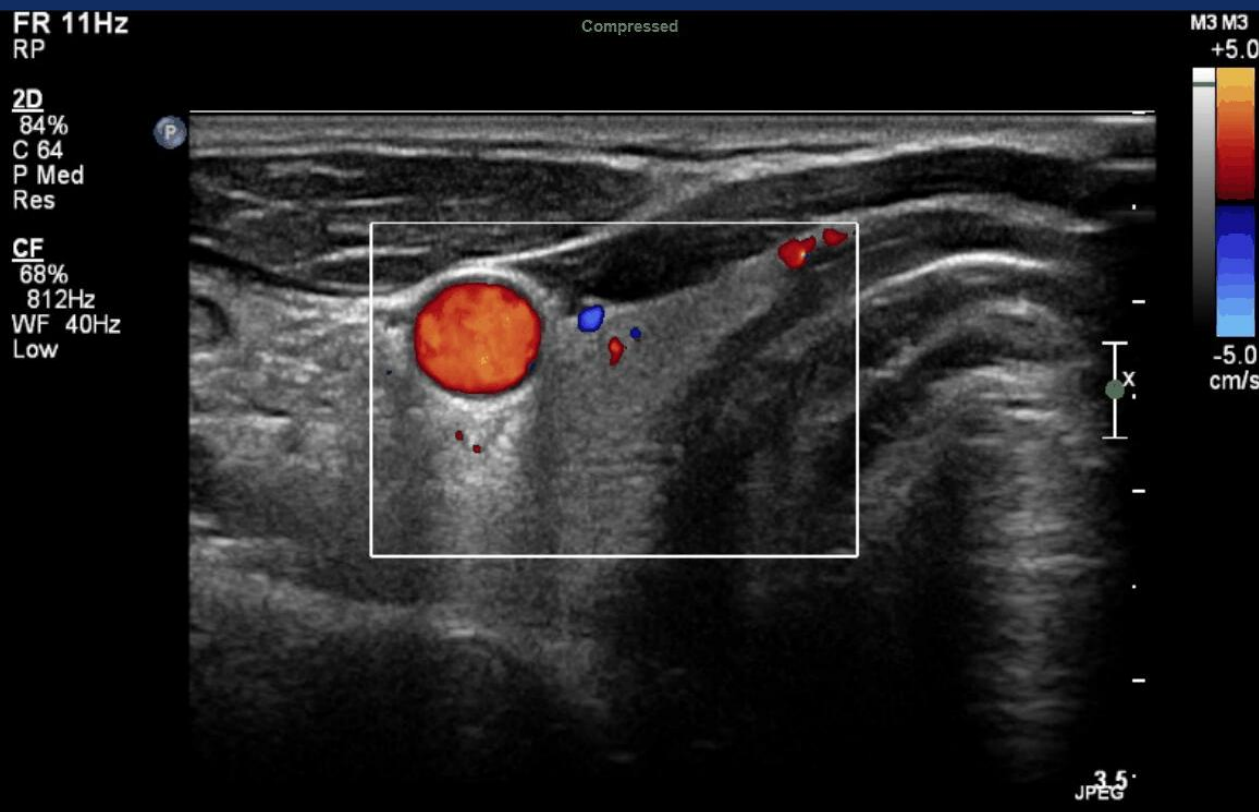
Citlivost pro velmi pomalé toky

Málo ovlivněna úhlem

Nevhodná k určení rychlosti

Barevný doppler vs. energetický doppler

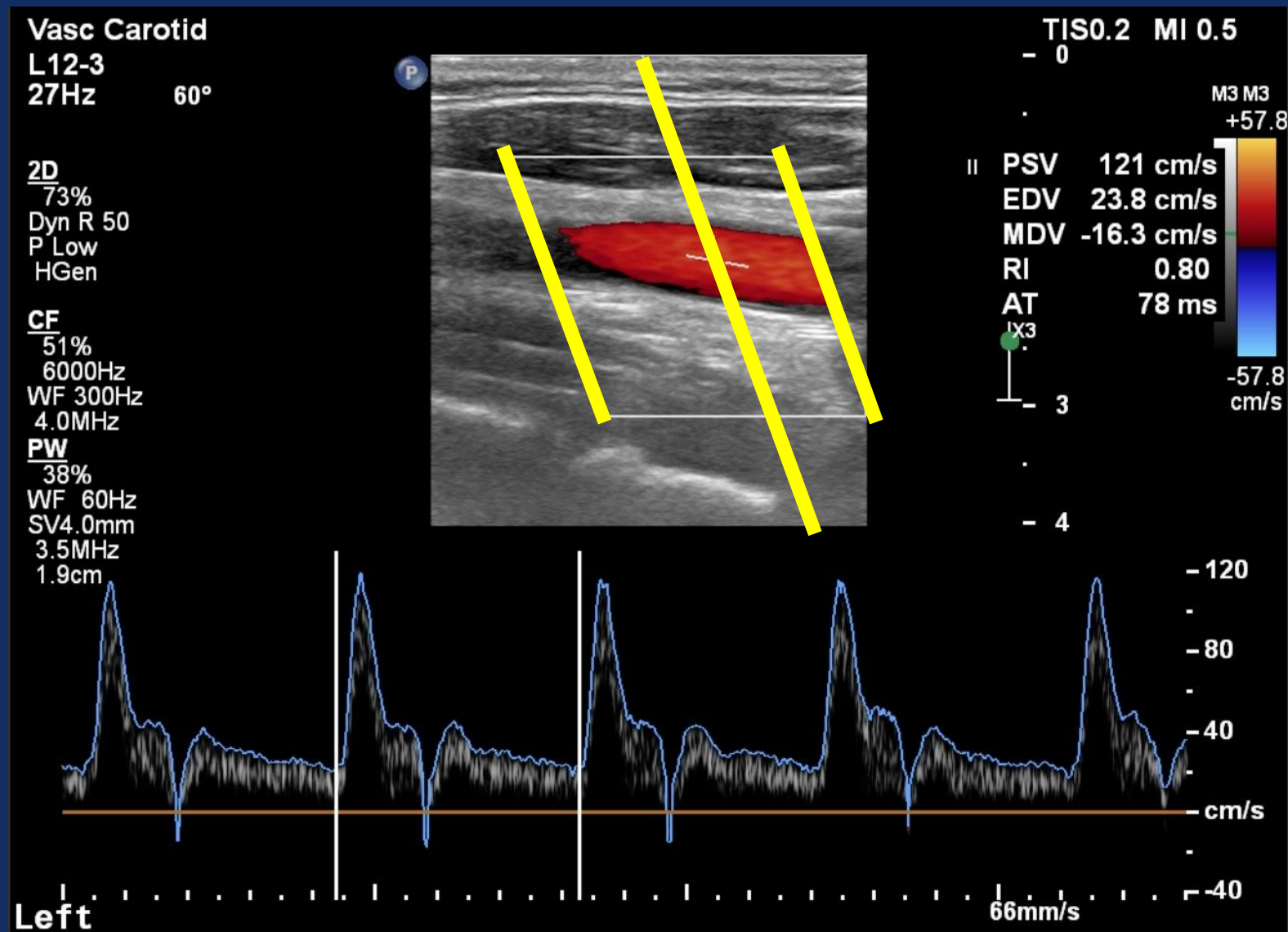

Praktická nastavení dopplerovského ultrazvuku

Steer – vychýlení UZ svazku pro získání vhodného dopplerovského úhlu

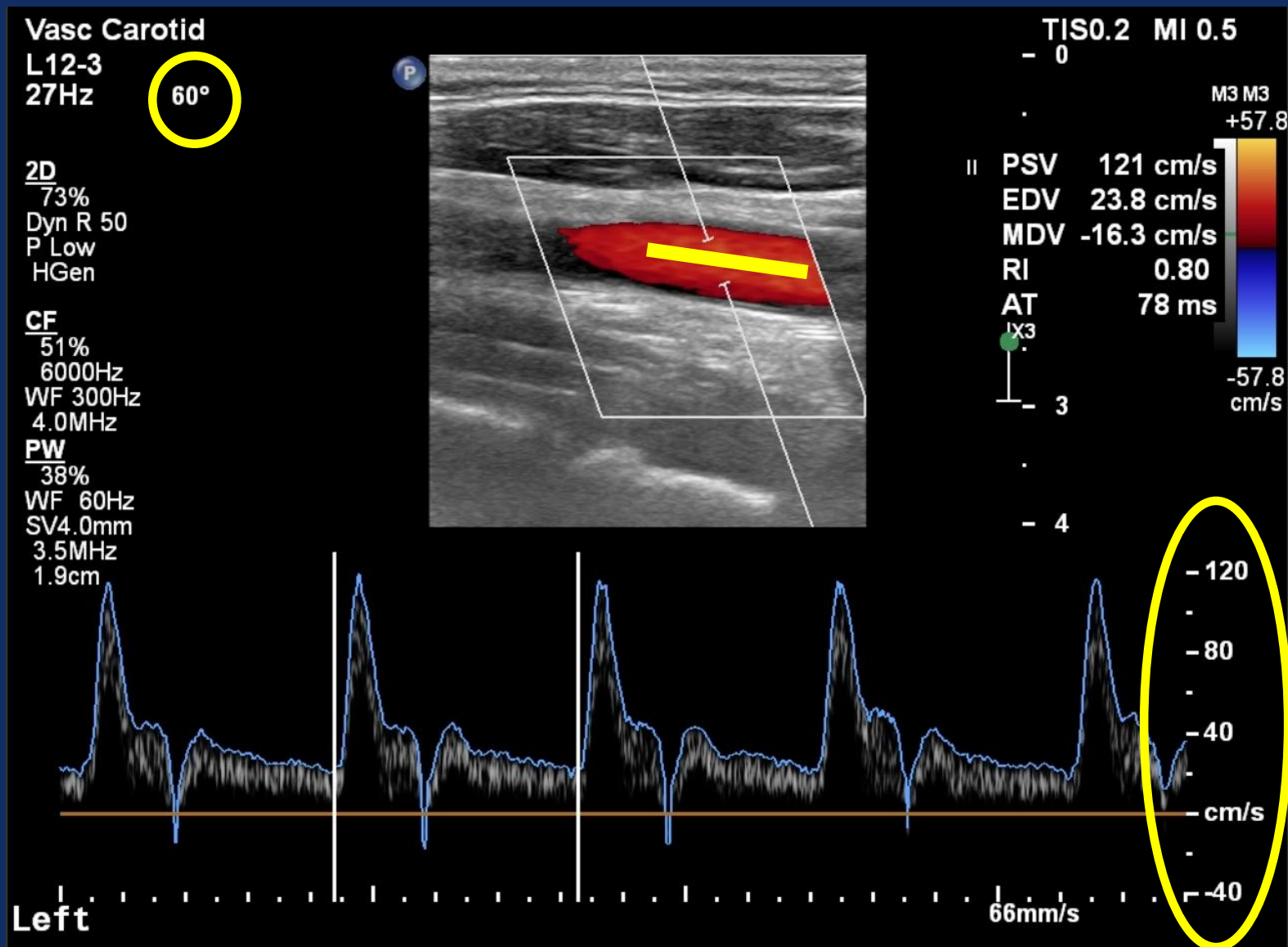
Pro barevný i spektrální záznam

Definuje vlastní úhel mezi UZ vlněním a cévou

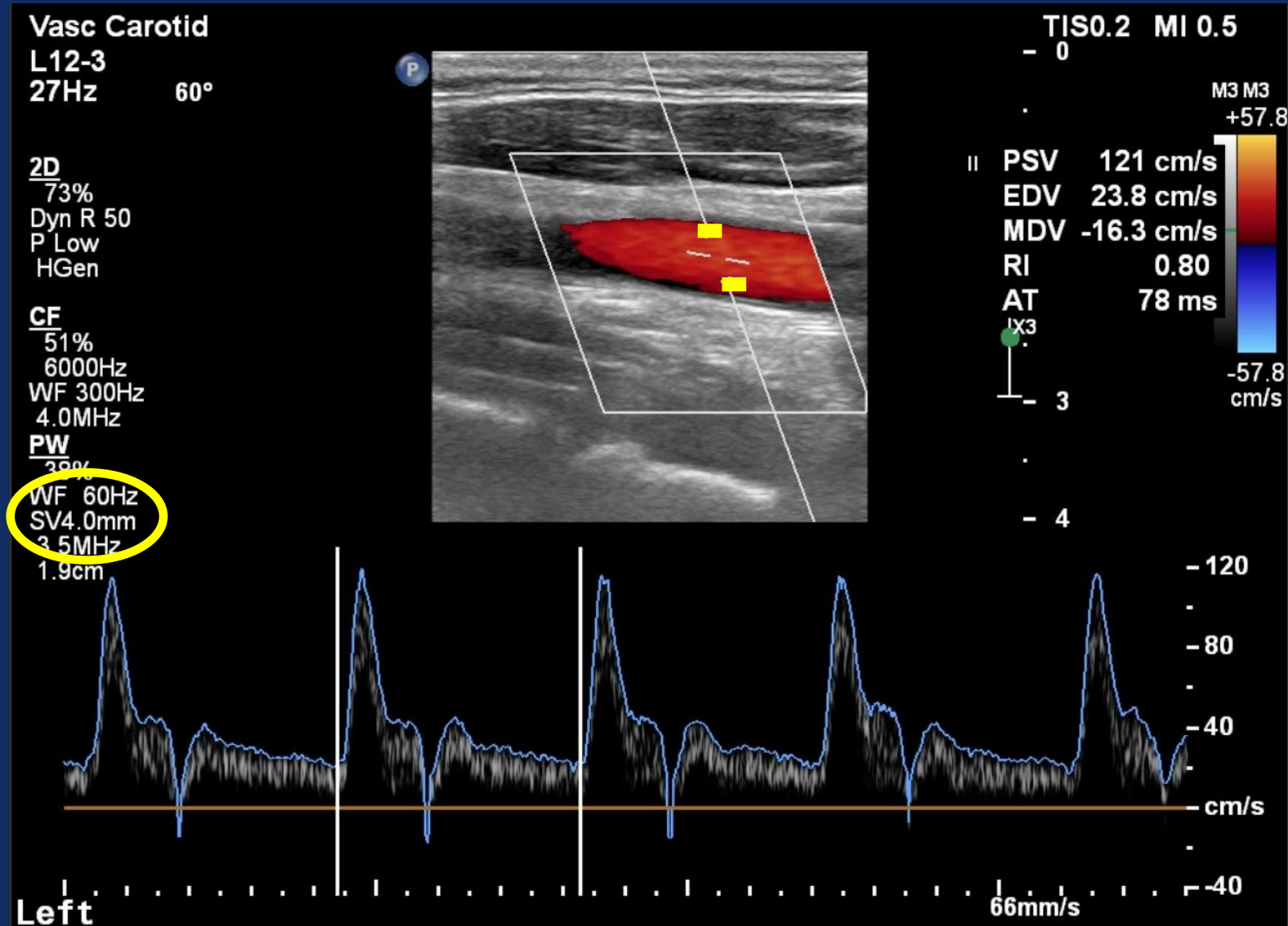
Praktická nastavení dopplerovského ultrazvuku

Angle correct –
úhlová korekce, pro
správný výpočet
rychlosti spektrálního
záznamu

Praktická nastavení dopplerovského ultrazvuku

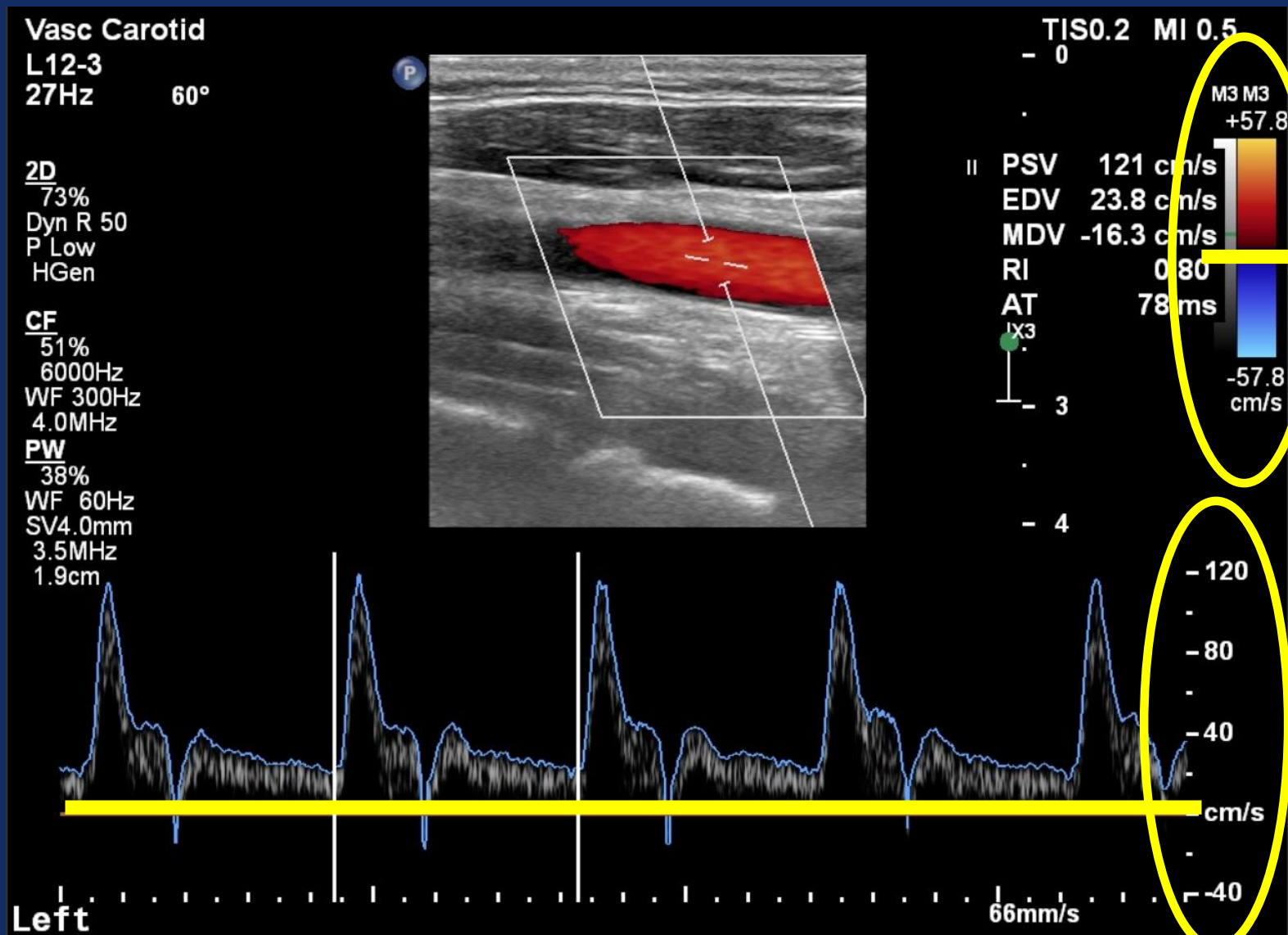
Sample volume –
vzorkovací objem,
odpovídá rozsahu
měřené cévy

Praktická nastavení dopplerovského ultrazvuku

Scale – škála,
definuje rozsah
měřených hodnot,
pro barevný i
spektrální záznam

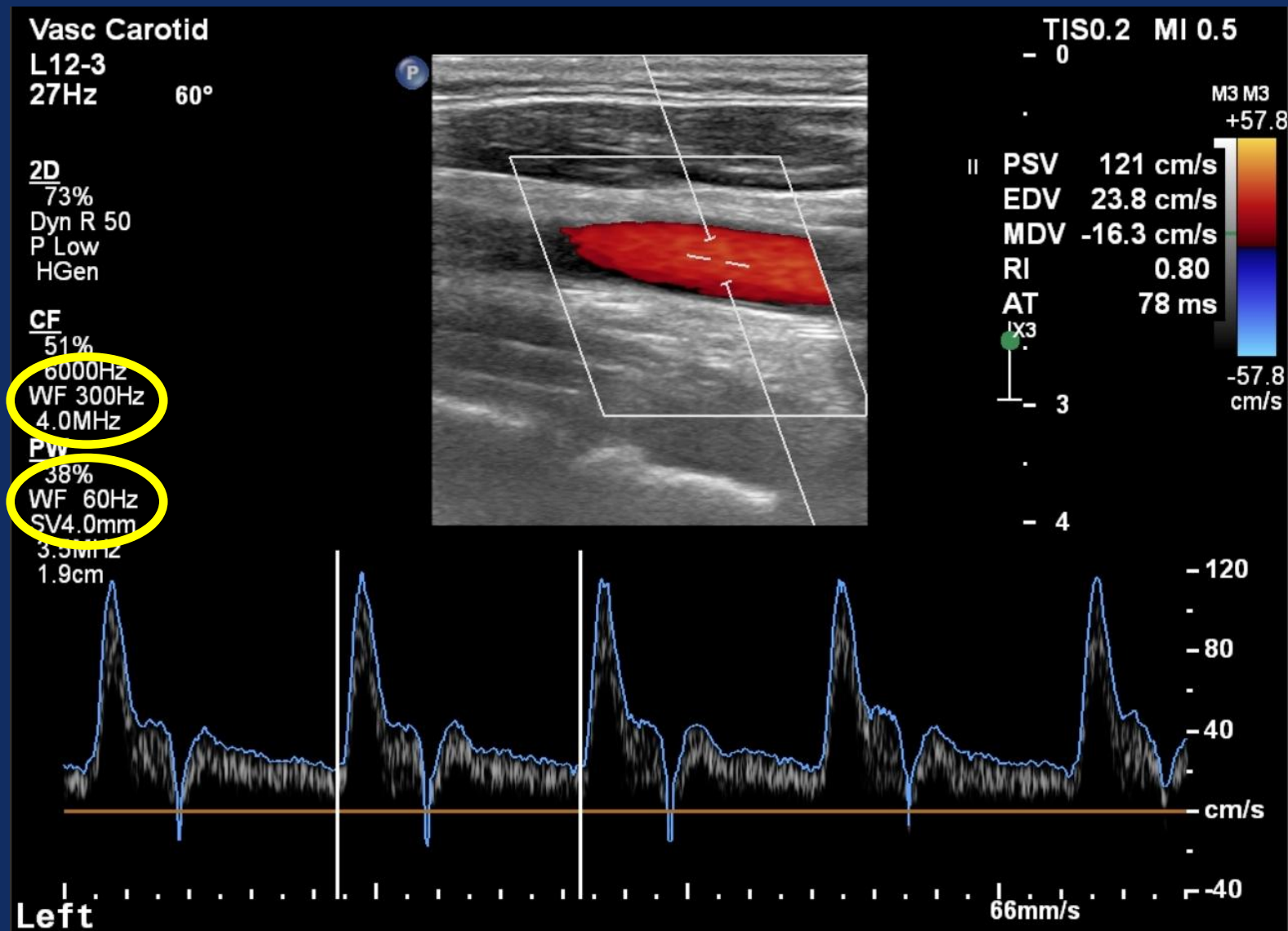
Baseline –
základní
(nulová) linie
pro barevný i
spektrální
záznam

Praktická nastavení dopplerovského ultrazvuku

WF – wall filter

hranice filtrovaných
nizkých frekvencí pro
odstranění šumu

Praktická nastavení dopplerovského ultrazvuku

Velocities – rychlosti

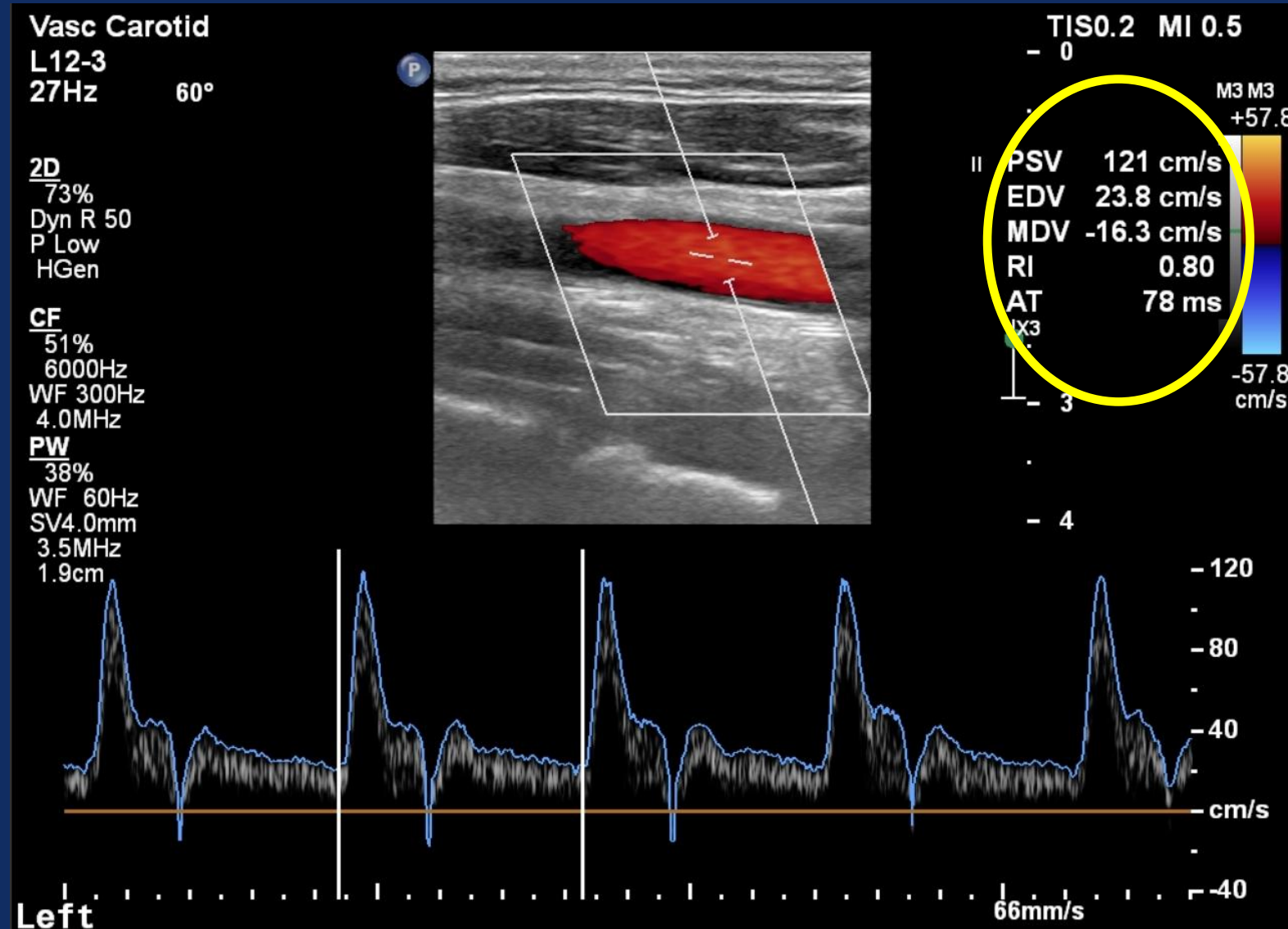
PSV – peak systolic velocity

EDV – end diastolic velocity

MDV – minimal diastolic velocity

RI – resistance index

AT – acceleration time

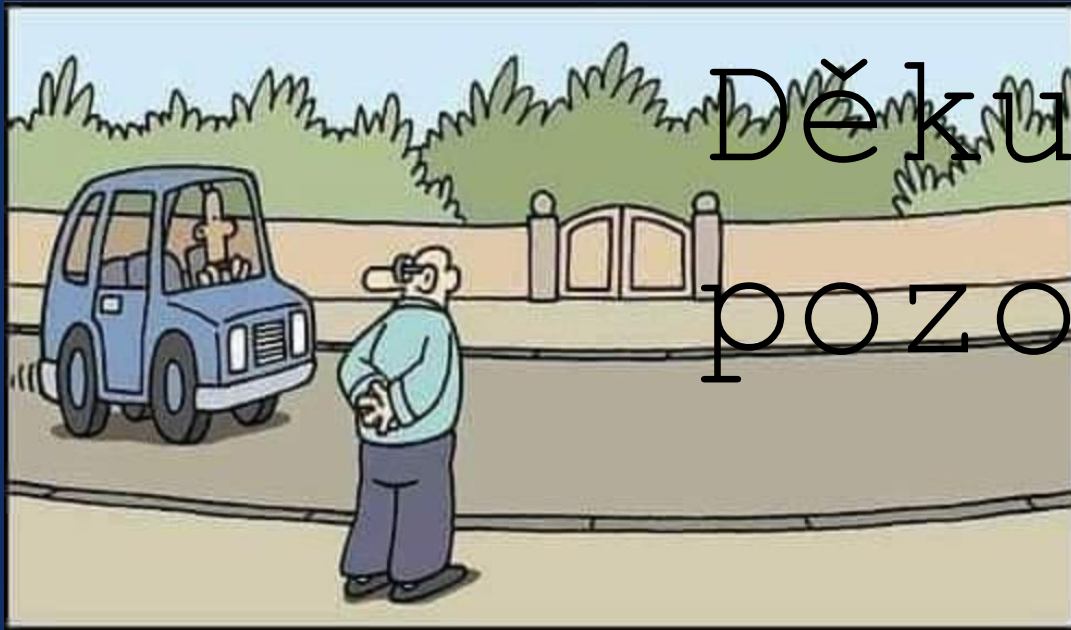

Závěr

Dodržovat správné nastavení

- Co nejmenší úhel (do 60°) – steering!
- Úhlová korekce dle skutečného průběhu cévy
- Přizpůsobení baseline a scale – odstranění artefaktů
- Vhodný přednastavený program

Děkuji za
pozornost

PERSCHIED

NEMOCNICE
BRNO

MED

*"I love hearing that lonesome wail of
the train whistle as the magnitude of
the frequency of the wave changes
due to the Doppler effect."*

www.fnbrno.cz

Kontaktní údaje

Juza.tomas@fnbrno.cz

532 232 181